

פרשת כי תשא

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדות.

רש"י אמר דאין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות וביום הכיפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן. ומקשים העולם דאפשר הכל היה כסדר, דהציווי של הקב"ה למשה על המשכן היה בארבעים ימים הראשונים, ואח"כ חטא ישראל בעגל, ומשה לא הגיד לישראל הציווי של מלאכת המשכן עד לאחר יום הכיפורים שנתרצה הקב"ה לישראל.

השפתי חכמים הסביר ברש"י שמעשה העגל היה קודם לציווי המשכן, דאם לא כן איך ידע משה אם נתרצה הקב"ה לישראל על מעשה המשכן לאחר שחטא בעגל. שמא לא נתרצה הקב"ה רק על נתינת הלוחות לישראל, שאמר לו בפירוש פסל לך שני לוחות אבנים כבראשונים, אבל לעשות המשכן דהוי חיבה יתירה שמא לא נתרצה הקב"ה לזה.

המלכה של שלמה הוסיף דאין לומר דהקב"ה נותן ציווי למשה קודם העגל, ואחר שחטא בעגל אמר לו עוד בלוחות שניית שנתרצה גם לבנין המשכן. דאם כן למה אמר הציווי למשה בארבעים ימים הראשונים, הלא ידע הקב"ה שבני ישראל יתחטאו בעגל ויהא צריך לומר הציווי עוד הפעם למשה. ואין להקשות דא"כ למה הביא הקב"ה למשה רבינו לוחות הראשונות הלא ידע שנשתברו, דהיה צורך לזה שעל ידי זה נעשה רושם בכלל ישראל ויחזרו בתשובה. משא"כ בציווי המשכן אין כאן סברא שהקב"ה מצווה משה שני פעמים. א"מ מוכרח שאין מוקדם ומאוחר בתורה ומעשה העגל היה קודם לצווי מלאכת המשכן.

והנה, החנוכת התורה רצה לתרץ ע"ז מהמדרש דאמר שבשביל שאמר משה מחני נא מספרך נמחק שמו בפרשת תצוה. ולפ"ז שפור מיושב הקושיא, דע"כ הוצרך רש"י לומר דאין מוקדם ומאוחר בתורה. דאי נימא דהציווי של מלאכת המשכן היה קודם למעשה העגל א"כ עדיין לא אמר מחני נא בפרשת תצוה, שמעשה העגל הוי בפרשת כי תשא, ולמה לא הזכיר שמו בפרשת תצוה דהוי ציווי של מלאכת המשכן. אלא ע"כ דמעשה העגל היה קודם.

ועוד י"ל, דידוע שהמשכן הוי כפרה על חט העגל, וא"כ לא היה מקום לצוות משה על המשכן עד אחר שחטא ישראל בעגל, וממילא מוכרח שמעשה העגל היה קודם ואין מוקדם ומאוחר בתורה.

והנה, רש"י בפרק ל"ג, פסוק י"א אמר שביום הכיפורים נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, ומסר למשה לוחות האחרונות וירד, והתחיל לצוותו על מלאכת המשכן. והיינו כמו שאמרנו, שציווי המשכן למשה היה אחר מעשה העגל. אבל יש גירסא והתחיל לצוותם על מלאכת המשכן, והיינו משה לכלל ישראל, ולפ"ז משמע שציווי למשה היה קודם למעשה העגל, ואחר מעשה העגל ירד משה ומצווה כלל ישראל על מלאכת המשכן. וצ"ע גירסא זו.